АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

Облік і оподаткування

УДК 657:658.7:336.225

DOI https://doi.org/10.5281/zenodo.21220049

Ризик-орієнтований податковий контроль та його вплив на облік логістичних операцій

Гуцаленко Любов Василівна

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри обліку та оподаткування

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ,

ORCID ID: 0000-0001-5181-8652

Садовська Ірина Борисівна

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри обліку і оподаткування

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк,

ORCID ID: 0000-0002-7081-8524

Кузик Наталія Петрівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку та оподаткування

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ,

ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5042-8759

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

Прийнято: 05.05.2026 | Опубліковано: 25.05.2026

Анотація. У статті досліджено вплив ризик-орієнтованого податкового контролю на організацію бухгалтерського обліку логістичних операцій в умовах цифровізації податкового адміністрування. Обґрунтовано необхідність інтеграції податкових ризиків у систему обліково-аналітичного забезпечення підприємств логістичного сектору. Систематизовано основні податкові ризики логістичних операцій та визначено їх вплив на формування облікової інформації, документальне забезпечення й внутрішній контроль. Запропоновано структурно-логічну та циклічну моделі інтеграції податкових ризиків у систему бухгалтерського обліку логістичних операцій. Розроблено рекомендації щодо удосконалення облікової політики підприємств логістичного сектору в частині аналітичної деталізації обліку, окремого відображення транзитних коштів, внутрішнього контролю контрагентів та використання цифрових інструментів моніторингу ризикових операцій. Визначено, що реалізація запропонованих підходів сприятиме підвищенню прозорості логістичних процесів, мінімізації податкових ризиків та посиленню системи податкового комплаєнсу підприємств.

Ключові слова: ризик-орієнтований податковий контроль, логістичні операції, бухгалтерський облік, податкові ризики, податковий комплаєнс, обліково-аналітичне забезпечення, транзитні кошти, цифровізація податкового адміністрування.

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

Risk-Oriented Tax Control and Its Impact on the Accounting of Logistics Operations

Liubov Gutsalenko
D. Sc. In Economics, Professor, Professor of The Accounting and Taxation Department
National University of Life And Environmental Sciences Of Ukraine, Kyiv
ORCID ID: 0000-0001-5181-8652
Iryna Sadovska
D. Sc. In Economics, Professor, Head of the Accounting And Taxation department
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk,
ORCID ID: 0000-0002-7081-8524

Nataliia Kuzyk
Candidate Of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Accounting and Taxation Department
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv.
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5042-8759

Abstract. The article examines the impact of risk-oriented tax control on the organization of accounting for logistics operations in the context of digitalization of tax administration and the growing role of automated tax monitoring systems. It is substantiated that logistics activities are characterized by a high level of tax risks due to the complexity of logistics chains, the transit nature of financial flows, the involvement of intermediaries, international transportation operations, and multi-level documentary support of business processes. Under such conditions, the

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

traditional accounting model does not provide a sufficient level of adaptability to modern requirements of tax monitoring and tax compliance.

The study systematizes the main tax risks arising in the course of logistics operations, including risks related to VAT administration, recognition of transit funds, documentary confirmation of transactions, interaction with non-residents, and operations with counterparties having signs of riskiness. Particular attention is paid to transport and freight forwarding activities, where incorrect accounting treatment of transit financial flows may lead to distortion of financial results and additional tax liabilities.

The article proves that the accounting system in logistics companies should perform not only the function of recording business transactions but also the function of confirming their economic substance and ensuring the evidential validity of operations for tax control purposes. In this regard, the necessity of integrating elements of tax compliance, internal control, and risk management into the accounting and analytical support system of logistics enterprises is substantiated.

A structural-logical model and a cyclical model of integration of tax risks into the accounting system of logistics operations are proposed. These models reflect the relationship between logistics processes, accounting procedures, tax risks, documentary support, and control mechanisms. Unlike traditional approaches, the proposed models are based on the principle of adaptability of accounting systems to the results of tax monitoring and automated risk assessment.

The study also develops practical recommendations for improving the accounting policy of logistics enterprises. In particular, it is proposed to introduce separate accounting for transit funds, increase analytical detailing of accounting information by contractors, routes, agreements, and types of logistics services, strengthen documentary support of logistics operations, and implement internal procedures for counterparty verification. The importance of integration of

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

accounting systems with CRM and ERP solutions for automated monitoring of risky transactions and real-time risk analysis is emphasized.

It is determined that the implementation of the proposed approaches will contribute to increasing transparency of logistics operations, improving the quality of accounting information, minimizing tax risks, and strengthening the tax compliance system of logistics enterprises under conditions of digital transformation of tax administration.

Keywords: risk-oriented tax control, logistics operations, accounting, tax risks, tax compliance, accounting and analytical support, transit funds, digitalization of tax administration.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями .

В умовах цифровізації податкового адміністрування в Україні ризик-орієнтований підхід став ключовим інструментом податкового контролю, спрямованим на ідентифікацію операцій із підвищеним рівнем податкових ризиків. Особливої актуальності це набуває у сфері логістики, де складна структура господарських взаємозв'язків, транзитний характер фінансових потоків, участь нерезидентів та багаторівневість документального оформлення підвищують імовірність виникнення податкових ризиків [1].

Система податкового контролю безпосередньо впливає на організацію бухгалтерського обліку логістичних операцій, формуючи додаткові вимоги до документального підтвердження господарських процесів, аналітичної деталізації облікових даних та забезпечення доказовості операцій для цілей податкового моніторингу [2]. Для підприємств логістичного сектору проблема ускладнюється впливом зовнішніх факторів, зокрема воєнного стану, змін митного регулювання, порушення логістичних ланцюгів та зростання вартості

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

перевезень [3]. За таких умов система бухгалтерського обліку повинна забезпечувати не лише відображення господарських операцій, а й своєчасну ідентифікацію потенційних податкових ризиків.

Відтак, актуалізується проблема адаптації системи бухгалтерського обліку логістичних операцій до умов ризик-орієнтованого податкового контролю, що потребує удосконалення підходів до формування облікової інформації, її аналітичної деталізації та використання у процесах податкового комплаєнсу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліково-аналітичного забезпечення логістичних операцій активно досліджуються у працях вітчизняних науковців, де логістика розглядається як інтегрований елемент управління витратами, фінансовими потоками та ефективністю діяльності підприємств [1–4]. У наукових дослідженнях розкрито особливості транспортно-експедиторської діяльності, взаємодії з нерезидентами, формування експедиторської винагороди та відображення транзитних операцій у системі бухгалтерського обліку [2; 5**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**].

Теоретичні та прикладні аспекти логістичного менеджменту, організації ланцюгів постачання та інформаційного забезпечення логістики досліджували Є. В. Крикавський, Н. І. Чухрай, Н. В. Чорнописька та інші науковці [1; 3–4]. Водночас питання інтеграції податкових ризиків у систему бухгалтерського обліку логістичних операцій залишаються недостатньо дослідженими.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері логістики, бухгалтерського обліку та податкового контролю, недостатньо розробленими залишаються питання інтеграції ризик-орієнтованого податкового контролю у систему бухгалтерського обліку логістичних операцій, зокрема в частині

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

ідентифікації податкових ризиків на рівні облікових даних, формування аналітичних розрізів обліку та забезпечення доказовості господарських операцій. Зазначені аспекти потребують подальшого наукового обґрунтування та визначають актуальність даного дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розвиток теоретико-методичних підходів до інтеграції ризик-орієнтованого податкового контролю у систему бухгалтерського обліку логістичних операцій. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: систематизувати податкові ризики логістичних операцій; дослідити їх вплив на організацію бухгалтерського обліку; обґрунтувати необхідність інтеграції елементів податкового комплаєнсу в систему обліково-аналітичного забезпечення; розробити структурно-логічну модель взаємозв'язку логістичних операцій, податкових ризиків та контрольних процедур; визначити напрями удосконалення облікової політики підприємств логістичного сектору в умовах ризик-орієнтованого податкового контролю.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У сучасних умовах цифровізації податкового адміністрування ризик-орієнтований підхід передбачає концентрацію контрольних процедур на операціях із підвищеною ймовірністю податкових порушень. Для логістичних підприємств це має особливе значення через складну структуру господарських взаємозв'язків, транзитний характер фінансових потоків, використання посередницьких схем та активну взаємодію з нерезидентами [1–2]. За таких умов бухгалтерський облік повинен забезпечувати не лише фіксацію господарських операцій, а й формування інформаційної бази для ідентифікації та оцінювання податкових ризиків.

Особливістю логістичних операцій є багаторівнева структура взаємодії між учасниками логістичного ланцюга, що ускладнює встановлення

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

економічного змісту господарських процесів та підвищує ризики неправильного визначення податкових зобов'язань [4]. Особливо це стосується операцій із транзитними коштами, міжнародних перевезень та взаємодії з нерезидентами. У зв'язку з цим виникає необхідність формування моделі ризик-орієнтованого податкового контролю, яка забезпечує взаємозв'язок між логістичною операцією, податковим ризиком та контрольними процедурами.

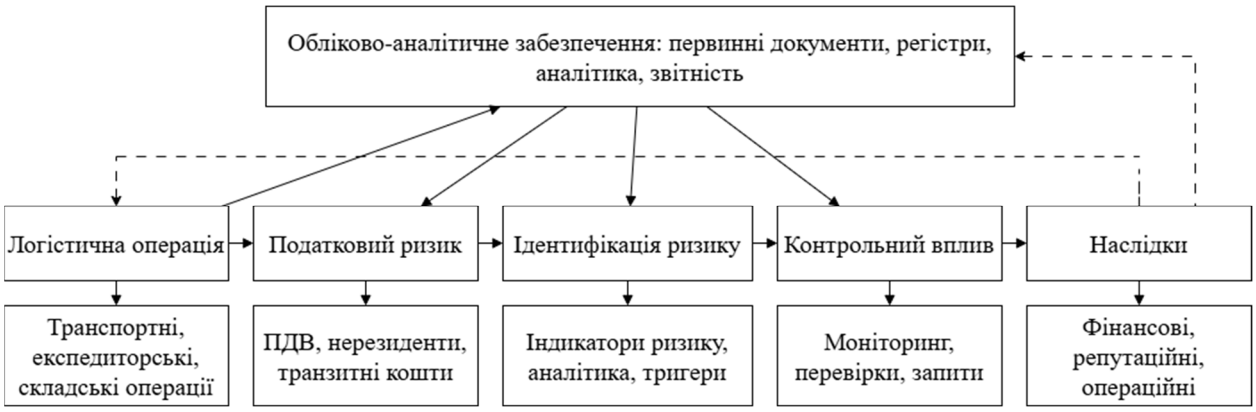

Рис. 1. Концептуальна модель ризик-орієнтованого податкового контролю в логістичних операціях

Джерело: сформовано авторами на основі [1–4]

Отже, ризик-орієнтований підхід формує нові вимоги до системи бухгалтерського обліку логістичних операцій, що проявляються у необхідності підвищення аналітичної деталізації облікових даних, забезпечення доказовості господарських процесів та інтеграції контрольних процедур у систему обліково-аналітичного забезпечення підприємства.

Системне дослідження впливу ризик-орієнтованого податкового контролю на облік логістичних операцій потребує ідентифікації податкових ризиків, що виникають у процесі здійснення таких операцій. Для логістичної діяльності характерними є ризики, пов'язані з транзитним характером

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

фінансових потоків, взаємодією з нерезидентами, документальним підтвердженням операцій та використанням складних схем взаєморозрахунків [2; 5**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**]. Особливого значення набуває розмежування власних і транзитних коштів у транспортно-експедиторській діяльності, оскільки неправильне відображення таких операцій призводить до викривлення фінансового результату та формування ризиків із ПДВ і податку на прибуток.

Важливою особливістю податкових ризиків у логістичній сфері є транзитний характер фінансових потоків та багатосуб'єктність операцій, що ускладнює ідентифікацію їх економічного змісту та підвищує ризики неправильного визначення податкових зобов'язань [2; 5].

З урахуванням зазначеного, доцільно систематизувати податкові ризики логістичних операцій за кількома особливими ознаками, що дозволяє забезпечити комплексний підхід до їх ідентифікації та подальшого управління. Передусім, за економічною природою доцільно виокремити ризики, пов'язані з оподаткуванням доданої вартості, ризики взаємодії з нерезидентами, ризики транзитних фінансових потоків та ризики документального оформлення операцій. Кожна з цих груп має власні джерела виникнення, механізми реалізації та наслідки для підприємства, що вимагає відповідного методичного забезпечення їх відображення в обліку.

Окрему групу становлять ризики, пов'язані з контрагентами та документальним оформленням логістичних операцій. У межах ризик-орієнтованого підходу операції з контрагентами, що мають ознаки ризиковості, автоматично потрапляють у зону підвищеної уваги контролюючих органів, що обумовлює необхідність формування розширеної доказової бази їх реальності [5]. Водночас на різних етапах логістичного

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

процесу виникають ризики помилок у договорах, документальному підтвердженні, русі грошових коштів та обліковому відображенні операцій.

Крім того, суттєвим є поділ ризиків за стадіями логістичного процесу, що дозволяє ідентифікувати критичні точки виникнення податкових загроз. Так, на етапі укладання договорів виникають ризики невідповідності умов операцій податковому законодавству; на етапі виконання — ризики неналежного документального підтвердження; на етапі розрахунків — ризики, пов'язані з рухом грошових коштів; на етапі облікового відображення — ризики помилок у класифікації доходів і витрат.

Узагальнення наведених підходів дозволяє сформувати класифікацію податкових ризиків логістичних операцій, яка враховує як їх економічну сутність, так і практичні аспекти прояву, що забезпечує основу для побудови ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення та мінімізації податкових ризиків (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація податкових ризиків у логістичних операціях

Ознака класифікації	Вид ризику	Сутність ризику	Індикатори (ознаки)	Наслідки
За видом податку	ПДВ-ризики	Неправильне визначення бази, блокування ПН	невідповідність обсягів, ризиковий код, відсутність історії	блокування ПН, штрафи
	Податок на прибуток	Невірне визнання доходів/витрат	включення транзиту в дохід	донарахування
За характером операцій	Транзитні	Неправильне відображення транзитних коштів	великі обороти при низькому доході	підозра у схемності
	З нерезидентами	Ризики ЗЕД, ПДВ,	нетипові контрагенти, юрисдикції	податкові донарахування

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

		постійного представництва		
За контрагентами	Ризикові контрагенти	Фіктивність, відсутність діяльності	відсутність активів, масові реєстрації	блокування операцій
За документуванням	Документальні	Невідповідність первинних документів	відсутність CMR, актів	визнання операції нереальною
За етапами процесу	Договірні	Помилки в умовах договору	відсутність чітких умов	податкові спори
	Облікові	Помилки в обліку	неправильні рахунки	викривлення звітності

Джерело: сформовано авторами на основі [2; 5; 6]

Ідентифіковані податкові ризики логістичних операцій безпосередньо трансформують вимоги до організації бухгалтерського обліку, що проявляється у зміні підходів до визнання доходів і витрат, деталізації аналітичного обліку, а також посиленні ролі первинного документування як інструменту підтвердження реальності господарських операцій. У сучасних умовах ризик-орієнтованого податкового контролю бухгалтерський облік перестає виконувати виключно реєстраційну функцію та набуває характеристик системи, орієнтованої на ідентифікацію, оцінювання та мінімізацію податкових ризиків.

Передусім, суттєвого перегляду потребує підхід до визнання доходів у логістичній діяльності, зокрема у сфері транспортно-експедиторських послуг. Враховуючи транзитний характер значної частини грошових потоків, критично важливим є розмежування власних доходів підприємства у вигляді експедиторської винагороди та сум, що проходять через підприємство як транзитні платежі. Невірне відображення таких операцій, зокрема включення транзитних коштів до складу доходів, призводить до викривлення фінансового

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

результату та формує суттєві податкові ризики як з податку на прибуток, так і з податку на додану вартість [5**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**].

У цьому контексті особливого значення набуває побудова аналітичного обліку, який забезпечує чітку ідентифікацію економічної сутності кожної господарської операції. Зокрема, доцільним є впровадження багатовимірної аналітики, що передбачає ведення обліку за такими розрізами, як контрагенти, види послуг, логістичні маршрути, проєкти або окремі перевезення. Такий підхід дозволяє не лише підвищити прозорість облікових даних, але й забезпечити формування інформаційної бази для виявлення нетипових або потенційно ризикових операцій.

Важливою складовою трансформації облікової системи є зміна ролі первинних документів, які в умовах ризик-орієнтованого контролю виконують функцію не лише формального підтвердження факту здійснення операції, а й доказу її економічної доцільності та реальності. Для логістичних операцій це означає необхідність забезпечення повного комплекту взаємопов’язаних документів, зокрема договорів, актів наданих послуг, транспортних документів (CMR, товарно-транспортних накладних), митних декларацій та платіжних документів. Відсутність або невідповідність хоча б одного з елементів цього ланцюга суттєво підвищує ризик визнання операції нереальною з боку контролюючих органів.

Крім того, під впливом ризик-орієнтованого підходу зростає значення облікових регістрів та внутрішньої аналітичної інформації, які повинні забезпечувати можливість оперативного формування даних за запитами контролюючих органів. Це обумовлює необхідність інтеграції бухгалтерських систем з іншими інформаційними ресурсами підприємства, зокрема CRM- та ERP-системами, що дозволяє забезпечити узгодженість даних про господарські операції, контрагентів та фінансові потоки.

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Отже, трансформація бухгалтерського обліку в умовах ризик-орієнтованого податкового контролю проявляється у переході від статичної системи фіксації господарських операцій до динамічної системи управління податковими ризиками, що базується на інтеграції облікових, аналітичних та контрольних функцій. Це створює передумови для розроблення методичного підходу до інтеграції податкових ризиків у систему бухгалтерського обліку логістичних операцій, який дозволяє забезпечити підвищення рівня податкового комплаєнсу та зниження ймовірності виникнення податкових порушень.

З огляду на викладене, наступним етапом дослідження є формалізація структурно-логічної моделі інтеграції податкових ризиків у систему бухгалтерського обліку логістичних операцій, яка дозволяє відобразити взаємозв'язок між господарськими процесами, ризиками та обліковими механізмами їх мінімізації.

З урахуванням виявленого впливу податкових ризиків на організацію бухгалтерського обліку логістичних операцій доцільним є формування методичного підходу до їх інтеграції в систему обліково-аналітичного забезпечення підприємства. Такий підхід базується на принципі взаємоузгодженості господарських процесів, облікових процедур та контрольних механізмів і передбачає структуризацію інформаційних потоків з урахуванням вимог ризик-орієнтованого податкового контролю [3; 5].

У межах запропонованого підходу логістична операція розглядається як первинний елемент системи, що генерує відповідні податкові ризики, які, у свою чергу, підлягають ідентифікації через систему кількісних і якісних індикаторів. Такий підхід узгоджується з положеннями сучасних досліджень у сфері обліково-аналітичного забезпечення логістики, де обґрунтовується необхідність інтеграції аналітичних інструментів у процес прийняття

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

управлінських рішень [1; 4]. Виявлені ризики трансформуються у відповідні вимоги до облікового відображення операцій, що передбачає вибір адекватних рахунків бухгалтерського обліку, формування аналітичних розрізів та забезпечення належного документального підтвердження. Отже, формується замкнений цикл взаємодії між господарською діяльністю, обліком і податковим контролем, у якому кожен елемент впливає на інші.

Методичний підхід до інтеграції податкових ризиків у систему бухгалтерського обліку доцільно представити у вигляді послідовності етапів, що забезпечують комплексне управління ризиками на всіх стадіях логістичного процесу. На першому етапі здійснюється ідентифікація логістичних операцій із визначенням їх економічної сутності, учасників та умов здійснення. На другому етапі проводиться оцінка потенційних податкових ризиків, що супроводжують такі операції, із використанням системи індикаторів, які можуть включати як фінансові показники, так і нефінансові характеристики (тип контрагента, географія операції, структура платежів тощо), що відповідає підходам ризик-орієнтованого податкового адміністрування [5].

Наступним етапом є трансформація виявлених ризиків у вимоги до бухгалтерського обліку, що передбачає визначення відповідних методів облікового відображення операцій. Зокрема, для операцій із транзитними коштами необхідним є використання окремих аналітичних рахунків, що дозволяють відокремити суми, які не формують дохід підприємства, від власних доходів у вигляді експедиторської винагороди, що підтверджується дослідженнями у сфері обліку транспортно-експедиторських операцій [5**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**]. Для операцій із нерезидентами важливим є забезпечення коректного відображення курсових різниць, податкових зобов’язань та інших специфічних елементів обліку, що

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

також відображено у сучасних наукових працях з оподаткування ЗЕД-операцій [5].

Важливим компонентом запропонованого підходу є формування системи контрольних процедур, які інтегруються в обліковий процес і забезпечують своєчасне виявлення відхилень від встановлених параметрів. До таких процедур належать перевірка повноти та достовірності первинних документів, контроль відповідності умов договорів фактичним операціям, аналіз нетипових господарських операцій та моніторинг взаєморозрахунків із контрагентами. Реалізація зазначених процедур дозволяє мінімізувати ризики виникнення податкових порушень та підвищити рівень податкового комплаєнсу підприємства, що узгоджується з підходами до інтегрованого контролю у сучасних дослідженнях [6].

Узагальнення наведених положень дозволяє сформувати структурно-логічну модель інтеграції податкових ризиків у систему бухгалтерського обліку логістичних операцій (рис. 2), яка відображає взаємозв’язок між логістичними операціями, податковими ризиками, обліковими механізмами та контрольними процедурами, що розвиває існуючі підходи до обліково-аналітичного забезпечення логістики [1–4].

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Рис. 2. Циклічна модель інтеграції податкових ризиків у систему бухгалтерського обліку логістичних операцій

Джерело: розроблено авторами на основі [1–6]

Подальший розвиток запропонованого підходу передбачає інтеграцію податкових ризиків у систему бухгалтерського обліку логістичних операцій через формування відповідних облікових процедур та аналітичних інструментів. За таких умова бухгалтерський облік виконує не лише функцію фіксації господарських операцій, а й забезпечує їх структуризацію з позицій податкової безпеки та формування доказової бази реальності операцій [3; 5**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**].

Для логістичних операцій критично важливим є розмежування власних і транзитних фінансових потоків, особливо у транспортно-експедиторській діяльності, де значна частина коштів проходить через підприємство без

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

формування доходу [5]. У зв'язку з цим дохід доцільно визнавати лише в частині експедиторської винагороди, тоді як транзитні кошти повинні обліковуватися окремо із використанням відповідних рахунків розрахунків. Водночас система аналітичного обліку має забезпечувати деталізацію інформації за контрагентами, маршрутами, договорами та видами послуг, що створює основу для ідентифікації ризикових операцій та підвищення прозорості облікових даних [1; 4].

У межах ризик-орієнтованого підходу важливого значення набуває формування системи індикаторів податкових ризиків, інтегрованих у систему бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю. До таких індикаторів належать нетипові обсяги операцій, невідповідність умов договорів фактичним господарським процесам, операції з ризиковими контрагентами та відсутність належного документального підтвердження [5]. Реалізація контрольних процедур передбачає перевірку контрагентів, моніторинг первинних документів, аналіз руху грошових коштів та контроль відповідності облікових даних вимогам податкового законодавства [6].

Узагальнення взаємозв'язку між видами логістичних операцій, характером податкових ризиків та способами їх облікового відображення доцільно здійснити у вигляді систематизованої таблиці, що дозволяє структурувати інформацію та забезпечити її практичне використання в діяльності підприємств логістичного сектору (табл. 2).

Таблиця 2

Відображення податкових ризиків логістичних операцій у бухгалтерському обліку

Операція	Податковий ризик	Облікове відображення	Контроль

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Експедиторські послуги	Включення транзитних коштів до доходу	Дохід - лише винагорода (703); транзит - розрахунки (685)	Зіставлення договорів і платежів
Перевезення	Ризики ПДВ (блокування ПН)	Визнання доходу і ПДВ за фактом послуг	Моніторинг ПН, обсягів операцій
Операції з нерезидентами	Помилки в оподаткуванні, курсові різниці	Окремий облік ЗЕД, курсові різниці	Перевірка контрактів і юрисдикцій
Транзитні потоки	Визнання операцій нереальними	Облік як зобов'язання (685, 631)	Аналіз руху коштів і документів
Документування	Відсутність доказової бази	Повний пакет первинних документів	Контроль повноти документів

Джерело: сформовано авторами на основі [1–6]

Відображення податкових ризиків у системі бухгалтерського обліку логістичних операцій потребує формування цілісного обліково-аналітичного забезпечення, орієнтованого на підтвердження економічної реальності господарських процесів [3; 5]. Для логістичної діяльності особливого значення набуває забезпечення узгодженості між первинними документами, фінансовими потоками, бухгалтерським обліком та податковою звітністю. Важливим є формування повного комплексу взаємопов'язаних документів — договорів, актів, CMR, товарно-транспортних накладних, митних декларацій і платіжних документів, що забезпечують простежуваність операції на всіх етапах її здійснення [2; 6]. За таких умов система внутрішнього контролю повинна охоплювати перевірку контрагентів, моніторинг відповідності документів умовам договорів та аналіз нетипових операцій, що сприяє мінімізації податкових ризиків і підвищенню рівня податкового комплаєнсу підприємства [6].

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Отже, забезпечення доказовості логістичних операцій слід розглядати як складову інтегрованої системи управління податковими ризиками, що поєднує бухгалтерський облік, внутрішній контроль та елементи податкового комплаєнсу.

Необхідність мінімізації податкових ризиків обумовлює потребу в удосконаленні облікової політики підприємств логістичного сектору. У сучасних умовах бухгалтерський облік повинен забезпечувати не лише відображення господарських операцій, а й формування інформаційної бази для податкового комплаєнсу та внутрішнього контролю [1; 3]. Важливим напрямом є підвищення рівня аналітичної деталізації обліку за контрагентами, маршрутами перевезень, договорами та видами логістичних послуг, що забезпечує прозорість фінансових потоків і створює основу для виявлення ризикових операцій [4].

Для підприємств транспортно-експедиторського сектору особливого значення набуває окремий облік транзитних коштів, що дозволяє розмежувати власні доходи та суми, які підлягають перерахуванню третім особам [5]. Водночас облікова політика повинна передбачати внутрішні процедури перевірки контрагентів, моніторинг документального забезпечення операцій та контроль відповідності господарських процесів умовам договорів, що сприяє зниженню ризику співпраці з ризиковими суб’єктами господарювання [5].

Важливим напрямом розвитку системи обліково-аналітичного забезпечення є інтеграція бухгалтерських систем із CRM- та ERP-рішеннями, що дозволяє автоматизувати моніторинг ризикових операцій, контроль документального оформлення та аналіз податкових ризиків у режимі реального часу [6; **Помилка! Джерело посилання не знайдено.–Помилка! Джерело посилання не знайдено.**]. Використання цифрових інструментів

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

підвищує оперативність управлінських рішень, прозорість інформаційних потоків та ефективність внутрішнього контролю логістичних операцій.

Таблиця 3

Напрями удосконалення облікової політики підприємств логістичного сектору в умовах ризик-орієнтованого податкового контролю

Напрям удосконалення	Зміст заходу	Очікуваний результат	Вплив на податкові ризики
Деталізація аналітичного обліку	Ведення обліку за контрагентами, маршрутами, договорами та видами послуг	Підвищення прозорості логістичних операцій	Зниження ризику невідповідності облікових даних
Окремий облік транзитних коштів	Розмежування власних доходів і транзитних платежів	Коректне формування фінансового результату	Мінімізація ризику податкових донарахувань
Внутрішній контроль контрагентів	Перевірка податкового статусу та господарської активності контрагентів	Підвищення достовірності господарських операцій	Зниження ризику співпраці з фіктивними суб’єктами
Регламентація документального підтвердження	Формування єдиного переліку первинних документів для логістичних операцій	Забезпечення доказовості операцій	Мінімізація ризику визнання операцій нереальними
Інтеграція CRM- та ERP-систем	Автоматизація моніторингу операцій та контролю ризиків	Підвищення оперативності обліково-аналітичної інформації	Своєчасне виявлення ризикових операцій

Джерело: сформовано авторами на основі [1–6]

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Подальший розвиток ризик-орієнтованого підходу до організації бухгалтерського обліку логістичних операцій пов'язаний із розширенням використання цифрових технологій та аналітичних інструментів у процесі управління податковими ризиками. Це обумовлює необхідність переходу від традиційної моделі бухгалтерського обліку до інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення, здатної забезпечувати не лише відображення господарських операцій, а й прогнозування та попередження потенційних податкових ризиків.

Зарубіжна практика свідчить, що цифровізація податкового адміністрування супроводжується активним використанням систем автоматизованого моніторингу ризикових операцій, інтеграцією аналітичних інструментів оцінювання ризиків та переходом до data-driven моделей податкового контролю [8–9]. Враховуючи стан традиційних нецифрових інформаційних систем в Україні [10] та їх вплив на економічну безпеку підприємств [11, 12, 13] впровадження такої практики є досить актуальним. Важливим є впровадження цифрових технологій в облік операцій прямо чи опосередковано пов'язаних з логістичною діяльністю підприємств [14,15,16].

Висновки. Результати дослідження свідчать, що в умовах цифровізації податкового адміністрування та розвитку ризик-орієнтованого підходу до податкового контролю логістичні операції потребують адаптації системи бухгалтерського обліку до нових вимог податкового моніторингу. У досліджені систематизовано податкові ризики логістичних операцій, визначено їх вплив на організацію бухгалтерського обліку та обґрунтовано необхідність інтеграції елементів податкового комплаєнсу у систему обліково-аналітичного забезпечення підприємства. Запропоновано структурно-логічну та циклічну моделі інтеграції податкових ризиків у систему бухгалтерського

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

обліку логістичних операцій, які забезпечують взаємозв'язок між господарськими процесами, контрольними процедурами та аналітичними інструментами управління ризиками. Практичне значення отриманих результатів полягає у розробленні рекомендацій щодо удосконалення облікової політики підприємств логістичного сектору, зокрема в частині окремого обліку транзитних коштів, підвищення аналітичної деталізації обліку, інтеграції цифрових систем контролю та посилення документального забезпечення логістичних операцій.

Список використаних джерел

1. Крикавський Є. В., Похильченко О. А., Фертч М. Логістика та управління ланцюгами поставок : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 848 с.

2. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 25.03.2026).

3. Крикавський Є. В., Чухрай Н. І., Чорнописька Н. В. Логістика : компендіум і практикум : навч. посіб. Київ : Кондор, 2009. 338 с.

4. Шандрівська О. Є., Крикавський Є. В. Логістичний менеджмент : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2023. 416 с.

5. Скуратова О.Є., Скуратов О.С. Транспортно-експедиторські операції у податковому полі: фрахт, ПДВ, прибуток, нерезиденти. *Агросвіт*. 2025. № 10. С. 191-199. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.10.191.

6. Скуратова О.Є., Скуратов О.С. Специфіка обліково-аналітичного забезпечення логістичних операцій в аграрному секторі. *Агросвіт*. 2025. № 2. С. 81-88. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.2.81.

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

7. Скуратова О.Є., Скуратов О.С. Методологія бухгалтерського обліку в аграрній логістиці: підходи та інструменти. *Ефективна економіка*. 2024. № 11. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.11.111.

8. OECD. Tax Administration 2024: Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies. Paris : OECD Publishing, 2024. 398 p. URL: https://www.oecd.org (дата звернення : 01.04.2026).

9. International Monetary Fund. Digitalization of Tax Administration and Compliance Risk Management. Washington: IMF, 2023. 74 p. URL: https://www.imf.org (дата звернення: 11.04.2026).

10. Жук В. М., Мельничук Б. В., Бездушна Ю. С. Проблеми реформування державної статистики України. *Облік і фінанси*. 2016. № 4 (74). С. 25-33.

11. Василішин С.І. Методичні засади розкриття економічної безпеки в інтегрованій звітності аграрних підприємств. *Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2020. № 1. С. 65-78. URL: https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/1d43fb56-645e-4fed-b745-9e7c8bb5dce5/content (дата звернення: 28.04.2026).

12. Василішин С.І. Безпековий вимір методології обліку сільськогосподарської діяльності аграрних підприємств України. *Агросвіт*. 2020. № 13–14. С. 66–71. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/13-14_2020/11.pdf (дата звернення: 25.04.2026).

13. Гайдуцький П.І., Жук В.М. Роль бухгалтерського обліку в попередженні економічних криз. *Економіка України*. 2012. № 12. С. 72-82. URL: https://magazine.faaf.org.ua/rol-buhgalterskogo-obliku-v-poperedzhenni-ekonomichnih-kriz.html (дата звернення: 26.04.2026).

14. Бездушна Ю. С. Методологія обліку і оцінки фінансових інструментів та її застосування аграрними підприємствами. *Аграрний вісник*

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Причорномор'я. Збірник наукових праць. Серія: економічні науки. 2010. Вип. 53. С. 18-23.

15. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку та оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності в бюджетних установах / Жук В. М., Бездушна Ю. С. *Облік і фінанси АПК*. 2009. № 2. С. 107-123.

16. Методичні рекомендації з організації обліку та оцінки землі підприємствами АПК / [В.М. Жук, А.М. Третяк, І.В. Герасимук та ін.] // Облік і фінанси АПК. 2005. № 3. С.135-188.

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license